

DELAVEC

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokraj. odbor GDSJ.)

Izhaja vsako soboto.

Uredništvo in uprava:

Ljubljana, Selenburgova ulica števil. 6/II.
Stane posamezna št. 75 p, mesečno 3 Din,
celoletno 35 Din. — Za člane izvod po 60 p.

Oglasi: prostor 1×55 mm 150 Din.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani,
ter opremljeni s štamp. dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so
poštne proste.

Mir ljudem na zemlji!

Kršćanstvo praznuje svojega zveličarja — svoj Božič. Star je ta praznik, starejši od krščanstva samega. Človeštvo, ki je bilo mlado, ko je začelo opazovati sonce in prižigati ognje ob času zimskega solncokreta je v tej dolgi dobi odložilo svoje otroške čreveljčke.

Skrivnostna moč tega praznika, ki je vsaj na ta dan osrečevala človeka, bolj in bolj zginja in blede. Današnji moderni svet, ki je spremenil človeka v brezdušni stroj, praznuje te praznike le še bolj iz navade in zato, ker je praznikov — delopusta potreben.

Praznik hrepenenja in upanja...

Hrepenenje ni umrlo in ne more umreti dokler, ni uničen ves organizem človeštva. Življenje s svojimi brezobzirnimi zahtevami ga lahko pokrije z debelo plastjo skrbi in težkimi mislimi. Čim se pa ta skorja grenkobe le nekoliko zrahlja, pa se takoj oglasi in zahteva svoje pravice.

Hrepenenje in koprnenje je rodilo ta praznik.

Ljudsko pleme je pač obupavalo nad svojo rešitvijo potom mogočnejšev na zemlji. Izmislilo si je, da mora odrešenje priti od zgoraj — od nadnaravnih božanstev. Pa je pričakovalo odrešenika, ki ga popelje iz te »doline solz« v sama božja nebesa.

In rodil se je zveličar - revolucionar, ki je pri vsaki priliki učil, da bo imelo človeštvo tedaj nebesa, ko si jih bo zaslužilo.

V vas samih so nebesa, je rekel, če boste pravični drug napram drugemu, si boste pridobili mir in zadovoljstvo v svoja srca in v svojih prsah boste nosili svetla nebesa.

V bogastvu posameznikov je čutil krivico, pa je učil, da pride prej kamela skozi šivankino uho, kakor bogatin v nebesa. In ko je videl, da kupujejo tedanjí verižniki celo na posvečenih tleh tempe-
lja, je zgrabil za hič in jih je spodil iz njega.

Cel revolucionar!

Človeštvo pa njegovih nauk ni razumelo. Postalo je na zunaj pobožno, a v svoje notranjosti so ostali ljudje stari pagani. Tudi to je slutil odrešenik — revolucionar, zato je krepko naglasil; da je vera brez del mrtva!

Tudi ta opomin ni pomagal, kajti človeška duša se ni izpremenila. Še nadalje so častili ljudje zlato tele in ga še časte.

Z njegovim imenom na jeziku so morili svoje soljudi in v njegovem imenu so blagoslavljali moralno orožje.

Ko je sv. Peter na oljski gori odsekal farizejskemu hlapcu uho, ga je on trdo posvaril: Ne s silo, s pravico boš zmagal! A njegovi namestniki so sami vodili vojne z izgovorom, da gre za večjo čast in slavo božjo. In njegova cerkev, ki je ustanovljena zato, da širi njegov nauk je ta nauk spakerala in njeni služabniki, ki drugim priporočajo revščino, sami pa bogate — se izgovarjajo pred ljudstvom rekoč: »Ne glejte nas, temveč poslušajte nas!« In od tiste cerkve, ki je bila poklicana, da spremeni človekovo dušo, da se v njej naseli sreča in mir, tista cerkev se je spremenila v veliko prodajalno za odpustke.

Za njim se je porodil še en revolucionar. Še eden, ki ni povedal nič drugega kot odrešenik, le, da se je rodil kasneje, ko je bila znanost že na višiku.

Tudi ta revolucionar — Karl Marks je govoril isto, ko je kazal pot po kateri se bo proletariat rešil. V vas samih so nebesa je učil prvi revolucionar, drugi je pa rekel moderneje, vendar isto: »rešitev proletariata je delo proletariata samega.«

Tudi ta nauk bi hoteli ljudje napačno razumeti, kajti tudi med nami se pojavljajo svečeniki, ki pridigajo o čudežih. Komodnejše je pričakovati rešitve iz Moskve ali Amsterdama, toda te rešitve ne bo nikoli, če si je ne bomo zaslužili, če ne bomo zanjo zreli.

V vas samih so nebesa — rešitev proletariata je delo proletariata samega!

Človeštvo ne more biti srečno, dokler vlada na svetu tak sistem, da se eni valjajo v izobilju, in lenobi, dočim drugi klub napornemu delu stradajo.

Ta sistem je treba odpraviti in ga preurediti v smislu besed onega svetnika, ki je rekel: »kdor ne dela, naj ne je!« Pristaviti je treba le še naš moderen nauk, ki pravi: »za enako delo, enako plačilo!«

Treba je le, da damo temu nauku mesa in krvi. Treba je, da se povspnemo od besed do dejanj da izvedemo nauke naših velikih revolucionarjev.

Največja krivda, da človeštvo še danes ječi v verigah je v tem, ker je dosedaj vedno gledal vsak nase — da sebe reši. Pa tudi sebe ni rešil, če ravno se je mnogokrat rešaval na ta način, da je še drugim jemal sredstva in jih kopičil sebi. S tem je povzročil svojemu sočloveku še večje gorje, ki je konečno tudi njega potegnilo seboj v prepad.

Mi pa delajmo družabno, da se cela družba reši in zavedajmo se, da če bo cela družba srečna, bodo srečni tudi pojedinci.

Po tej poti hodimo! Za Božičem naj pride Velika noč, — praznik vstajenja vseh ponižanih...

IVO MEZNARIČ:

Novo leto — nova borba!

Bliža se konec leta 1922 in treba je misliti na novo prihajajoče leto, na novo delo, na nov trud in trpljenje, ki se ga človek, delavec in trpin ne more otresti. Delo za delom, trud za trudom, trpljenje za trpljenjem, ne da bi za storjeno in pretrpljeno imel zadoščenje in pravično plačilo.

Tako se suče delavsko življenje, ki ostaja vedno na isti točki obračajoč se vedno v eni smeri, brez oddiha, do časa, ko telesno in duševno onemogel za vedno zaspil.

Življenja brez dela in truda ni. Brez dela in truda živijo oni ljudje, ki znajo svoj položaj izkoriščati na ta način, da zani delo in trpi drugi, on pa uživa in se smeje sreči, ki mu je tekom njegovega življenja naklonjena.

To ve že vsak otrok in vendar se na stvari ni prav nič spremenilo, vse ostaja skoraj isto in izgleda, kakor da bi ne bilo na tem svetu one sile, ki bi mogla odstraniti to nadlogo in uveljaviti v življenju pravičnejši red. Idejno smo najhujši sovražniki današnjega družabnega reda v duši preklinjamo krivični sistem, ki s svojo oboroženo silo poveljuje celemu svetu.

V delu za oživetvorenje naših idej smo še v povelju, tu ležimo, kakor mrtva snov, ki nič ne čuti, nič ne vidi in se za nič ne briga. To je silna bolezen, ki smo jo podedovali od naših staršev. Čutimo da nekaj ni v redu vendar se nismo še do dobrega prebudili ter pozabljamo, da človek ne živi samo za svojo lastno osebo ampak, da živi za splošnost in da je njegov dolžnost, da vse svoje življenje posveti pažnji in smotru: ustvarjen sem in ustvarjal bom!

Tega izreka se bo ne samo držati, ampak ga tudi pri vsaki priliki izvrševati.

Sestaviti bo treba točno bilanco o preteklosti neizvršenega dela in po tej statistiki usmeriti svoje ideale v dejanja, ob začetku novega leta, ter tako nadzorujoč kaj naj se stori in kaj naj se ne stori in zakaj se ni storilo, vezati silo s silo in jih pošiljati v ogenj za osvoboditev.

To je naloga, ki jo ima izvršiti vsak delavec neglede na profesionalne razlike in razlike dela v svojem življenju, ker gotovo je, da si vsak človek služi kruh na svoji način in če bi hoteli rešiti proletariat ločeno, profesijo od profesije, tedaj bi moralo delavstvo čakati na odre-

štev ne vemo koliko stotisoč let. Delo naj se loči v profesijah, idejno delo pa naj se združi v najtesnejše vezi od prvega do zadnjega delavca in s to silo dela za oživotvorjenje idej — za svobodo dela in življenja.

Z novim letom naj začne v delavskih žilah vreti tudi nova kri. Z novim letom naj začne delavska duša sprejemati hrano, iz katere naj se porodi pozitivno delo za ideal, namenjeno družbi izkoriščanih, S ciljem v tem delu in s takimi de-

ni pokazati pot v bodočnosti svojim otrokom in vzgajaj jih, da tudi oni ne bodo prespali svoje življenjske dobe, kakor naši očetje in naše matere in mi. Oba spola, ko bosta v lastnem potu prehitela krivični družabni red, bosta zadovoljila ljudski želji in bosta enakopravna družabnika, kar je danes samo še ideja.

Sodrug! Borba je huda! Svoboda je zlata k drugemu ne boste prišli brez prvega.

Mirovni kongres.

Kdo more pozabiti čase, ko je valovila Evropa v človeški krvi, ko so praske-tale puške in doneli topovi, kdo naj pozabi, kako je ubijal človek človeka, kako so se razkropile družine širom celega sveta! Strah in groza sta vladala v Evropi.

Vojna! V tej besedi je izraženo vse človeško gorje, ta beseda uniči vse slavo-speve današnji »kulturi«, ona poniža človeka pod živali. Diplomatske spletke, razumljive le posameznikom, poženejo v bojni metež milijone ljudi, ki morajo zapustiti produktivno delo in slediti kot mrtvo orodje poveljem brezvestnih političnih špekulantov. Če ne slediš, ti krog-lja prebije prsi.

Dolgih pet let je uničevala Evropa kar so zgradile pridne delavceve roke, pet let je visel proletarec na žrtveniku boga Demona, osem let pa trepeta Evropa od bolestin krčev človeškega nasilja. Osem dolgih let pa čujemo tudi peklenko krotanje morilcev, diplomatov in kapitalistov, ki se kot prenasličene zveri nasla-jaio na krvi in bedi zaslužjenega proletariata. Ha, kako čudno je zmrcvarjena ena-kopravnost in pravica v papirnatih zakoni-h! Nihče je več ne spozna! Nihče noče biti vzrok vojne. Prišla je in minula je. Sedaj pa je treba vpostaviti brezkončen mir, treba je reorganizirati Evropo tako, da bo vsaka vojna nevarnost izključena.

Proč z vojno! — Tako so kričali di-plomatije in državni ljudstvu, ko so skle-pali Versailleski in Sant-Germanski mir. Rapalska pogodba, Genfska konferenca, vse to so temelji miru. Tudi razorožitvene konference smo imeli. Razorožiti je treba države, samo to je še vedno odprto vprašanje, kdo naj se prvi razoroži.

Diplomacija blje ljudstvo s pestjo v obraz in hoče ga, omamiti, da ne bi videlo, da so vse mirovne pogodbe le nove splet-

ke in kombinacije za bodoče vojne. Indu-strija je v krizi, brezposelnost narašča, le tovarne za municijo, orožje in delavnice za bojne ladje so v polnem obratu. Evro-pa se zopet oborožuje z še ostrejšim in strupenejšim orožjem. Ona je še vedno vulkan, ki neumorno zbira snovi za po-novni izbruh krvave lave.

Proletarec je trpel v vojni in on čuti njene posledice. Njegova naloga je torej, da prepreči ponovno krvoprelivanje. Do-vojlj smo občutili kaj je vojna!

Mednarodni strokovni kongres am-sterdamske Mednarodne strokovne zve-ze, ki se je vršil aprila t. l. v Rimu, je skle-nil začetni širokopotezno protivojno ak-cijo. V to svrhu je sklicala Amsterdamska mednarodna strokovna zveza v Haag mi-rovni kongres, ki je bil otvorjen 10. t. m. Na ta kongres je povabila zveza poleg vseh strokovnih organizacij tudi vse dru-ge organizacije, ki imajo v svojem progra-mu boj proti vojni in militarizmu. Kako nepregledno široko, a tudi neobdelano je to polje! Nikdar še nismo slišali, da bi se proletariat resno in uspešno boril proti vojni in militarizmu!

Proletariat je razcepljen v nebroj struj in taborov. Kapitalizem najbolj pod-pira narodnostni tabor. Že v otročja srca polaga sovraštvo do sosednih narodov in ustvarja s tem ostro ločene kaste; z huj-skanjem proti drugim narodom vzbuja strast in od kapitalizma tako zaslepljen narod zgrabi za orožje in slepo pobija ti-ste, ki ne govore njegov jezik. Odločno pa se bori kapitalizem proti mednarodnosti, kajti v tem slučaju, bi ljudstvo uvidelo, da smo proletarci vsi enaki, da imamo vsi en cilj in enega sovražnika. Če bi bil pro-letariat vzgojen mednarodno, bi obrnil orožje proti kapitalizmu. Zato bo moral

mirovni kongres najti pot, ki bo osvotr-žila kapitalistični trik nacionalizma.

Pa še težjo nalogo bo imel mirovni kongres, Razorožiti države. Moral bo to-rej pridobiti narode za idejo moralčne razorožitve. To pomenja najhujši odpor proti sedanjemu kapitalističnemu režimu. Razorožitev pa je odvisna v veliki meri od delavstva, ki je zaposleno v tovarnah za orožje in municijo. Z dviganjem zavesti med tem delavstvom, da je to orožje, ka-terega izdeluje namenjeno za ubljanje nje-govih sotrpinov, naj bi se polagoma zni-žala produkcija moralnih sredstev na tako količino, ki je potrebna za privatne svrhe in obratovanje.

Mirovni kongres bo moral postaviti temelji svoji akciji predvsem in edinole na razredno zavest. Razredna zavest bo od-pravila med proletariatom kaste naciona-lizma, le ona bo podrla zidove mogočnih municijskih tovarn, samo ona bo odloče-vala v parlamentih ali naj se napove voj-na ali ne, samo ona bo tudi razorožila na-rode.

Uničiti pa bomo morali tudi meh, ki neprestano piha v žerjavico vojnih stra-sti in konfliktov — to je diplomacijo. Ali mora biti še kaj bolj zahrbtnega in peklen-skega od današnje diplomacije. Če pogle-damo današnje državne aparate si more-mo misliti le to da se nahajamo med pe-klenskim luciferjevim štabom. Diplomacijo pa bomo odpravili tudi le potom razredne zavesti s tem, da bodo delavski zastopniki odločevali o državni politiki.

Pozdravljamo idejo, ki jo je sprožil rimski kongres, pozdravljamo tudi mirovni kongres in želimo, da bi ta kongres ne ostal med onimi tisoč kongresi ki so si-cer zapisani — a žal ne izvršeni. Ta mi-rovni kongres naj zaključí dobo besed, otvori pa naj dobo dejanj, dobo, ki bo pri-čela v resnici z resnim bojem proti vojni in militarizmu.

Socialistični koledar 1923.

se dobi v Strokovni komisiji,
Šelenburgova ul. 6/II.

V platno vezan s svinčnikom
stane 12 Din.

IVAN CANKAR.*

Rue des nations.

(Cesta narodov)

Bilo mi je, kakor da bi bil vstal iz groba. Pokopano me je bilo žalostno živ-ljenje globoko pod težko prst, moje ro-ke niso bile več močne dovolj, da bi od-važile breme. Že sem čutil sam, da sem mrtev, pozabljen, in slišal sem korake ljudi, ki so stopali preko mojega groba. Živel so in so govorili glasno in veselo, jaz pa sem težal globoko pod težko prst-

* Letos 11. decembra smo prazno-vali 4. obletnico smrti našega velikega proletarca Ivana Cankarja. To njegovo novelo priobčujemo z željo, da bi sleher-ni slovenski proletarec spoznal vsa dela, ki jih je napisal ta veliki borec za pra-rico.

jo in sem se ukvarjal z zaduhlimi, samo-svojimi mislimi, mislimi mrtveca, in sem sovražil druge, ker niso mislili kakor jaz in ker so stopali lahko in veselo preko mojega groba.

In zdaj sem se vzdramil in sem za-vzdihnil in breme se je odvalilo.

Prišla je v moje srce ljubezen, tista ljubezen, ki je edino močna dovolj, da vzdigne človeka iz groba. Spala je v meni, pod težo žalostnega in grenkega življenja. Ali dotaknila se je njenih oči mehka in topla roka in trepalnice so se zgenile in vzbudila se je.

Z veliko močjo me je vsega objela, od juga gor je zapihal spomladanski ve-ter in mi je prinesel pozdrave od tiste zemlje, ki mu je bila nevidna roka izru-vala iz njene prsti, izruvala s koreninami, da so zakrvavele; zašumelo je od Ras-kovca in od Javornika gor, spomladan-ske hlapove z Ljubljanskega polja je pri-nesel veter do Ringa, slišal sem v vetru

zamolklo petje zvonov farne cerkve sve-tega Pavla. Tako mi je prinesel veter pozdrave od siromašne matere, ki je bil sin pozabil nanjo, zato ker mu ni mogla dati ničesar . . .

Prišlo je bilo pismo od moje pozab-ljene ljubice, in ko sem je odprl, je vse zadišalo po tistih časih, po tistih nedolž-nih poljubih, po sočnih travnikih, kjer sva se sprehajala po kostanjovem gozdčku, kjer sva sedela na klopi in se je stiskala k meni, ker so padale težke kaplje izza li-stja, tako da se je njena mokra bluza oprijemala roke; zadišalo je po preteklo-sti, po tisti lepi zemlji tam na jugu; ne-koliko so se bile odpahnile duri, ljubez-niva roka moje polpozabljene, za zmirom izgubljene ljubice jih je odpahnila in že so se odprle na stežaj in v se se je vračalo s solnčno veliko silo in kakor od pepela se je razsul in je padel od mene mrliški prt in je padla od mojih oči mrena, ki sem bil gledal skozi na temen svet.

Kriza svetovnega gospodarstva.

Samo o poročilih, ki jih dobivamo iz drugih držav bomo na kratko govorili.

Delavstvo vsega sveta pa je danes — to je jasno — težko prizadeto radi krize svetovnega gospodarstva. Ne samo to. Delavstvo »zmagujočih« držav in pa delavstvo kojih dežele se svetovne vojne sploh niso udeležile, je prizadeto na gospodarski krizi še mnogo bolj kot pa delavstvo »premaganih« držav.

Malo neverjetno zveni po ušesih, če trdimo da je armada brezposelnih mnogo manjša v Nemčiji in Nemški Avstriji, kot pa kje drugje. Vse drugače zgleda n. pr. v Švici, v Angliji in mnogih drugih državah. Mala Švica s svojim komaj triinpolmilijskim prebivalstvom je imela v zadnjih mesecih nad 100.000 brezposelnih in približno 50.000 delavcev, ki delajo samo nekaj dni v tednu. V Angliji morajo vzdrževati stalno 2 miliona brezposelnih. To število se bo pa povečalo še za nekaj stotisočev. Še večje, kakor v Angliji je število brezposelnih v Zedinjenih državah severne Amerike. Tudi v Skandinavskih državah, na Švedskem, na Norveškem in Danskem miruje velik del obratov in stotisoče delavcev je na cestah brez dela. Povsod, kamor se ozremo nam zija naspoti rana današnje družbe — brezposelnost.

Ali si moremo ta položaj razjasniti? Zakaj je ravno v deželah, ki niso bile prav nič udeležene pri svetovnem klanju, ali v onih, kjer so izšle kapitalistične vlade zmagonosno iz boja, brezposelnost tako velika?

Ni to slučaj, — kakor bomo to v naslednjem tudi dokazali, da se vrta to vprašanje okoli tistih dežel, katerih denar ni izgubil nič ali le malo na vrednosti, ki je ostala približno ista kakor pred vojno, kojih valutni barometer stoji »visoko«. V teh deželah so vplivale na gospodarski položaj take razmere zelo nepovoljno. Nemčija in Nemška Avstrija, katerih denar je zgubil na vrednosti zelo mnogo sta gospodarsko precej zaposleni, imate le malo brezposelnih, v nekaterih poklicih celo nič.

Kar se dogaja v posameznih državah, to naide svoj odsev v svetovnem gospodarstvu. Vzemimo zopet za primer Nemčijo, ki igra na gospodarskem polju zelo važno vlogo.

To se je zgodilo, ko je bil lep dan in so se hiše svetile v solncu in je po vrtovih poganjalo mokro zelenje.

Zvečer sem šel v kavarno in sem pozdravil prijatelja, ki je sedel za mizo v oblaku tobakovega dima. Opazil je moj vroči obraz in moje razposajene oči in se je začudil, skoraj je bil razžaljen. Pust in mrtev, kakor je bil, ni maral gledati veselih obrazov.

Povedal sem mu, da praznujem praznik svojega vstajenja. In ker je bilo v meni polno mlade moči, ki je čakala, da se izlije v predrzna dela, sem mu pravil o svojih načrtov in upov velikosti in neizmernemu številu. Kadil je in me je poslušal; včasih se je ozrl postrani name. Ko sem obmolnil, nekoliko potr in plašen pod hladnim pogledom njegovih oči, se je naslonil s komolcem ob mizo in je izpregovoril. Govoril je počasi in mirno, ne da bi gledal naravnost v obraz.

Nizko valutno stanje nemške edinice — marke — omogoči nemškemu podjetniku in delodajalcu izdelovati blago do gotove meje ceneje kakor podjetniku v Švici, Angliji ali Ameriki. Najboljše se to razloži ako primerjamo plačo, ki jo dobi n. pr. kovinar. Pred nekaj meseci smo lahko čitali v časopisju lep primer.

Kovinar v Zedinjenih državah dobi dva dolarja mezde na uro. Kovinar v Nemčiji pa štirinajst mark na uro. Kurz dolarja je danes približno 300 mark (74 dinarjev). To pomeni, da je zaslužil ameriški kovinar 600 mark na uro, nemški kovinar pa samo 14 mark. Čisto naravno, da je nemški podjetnik, ki rabi za izgotovitev stroja približno 50 delavcev, ki delajo približno 450 delavnih ur po 14 mark, v stanu prodati stroj mnogo cenejše, nego pa ameriški podjetnik, ki rabi 50 delavcev, ki jih plača 600 mark na delavno uro.

Posrečilo se je na ta način nemškemu podjetnikom, da so po vojni preplavili svetovni trg s svojimi industrijskimi izdelki. Tu pa se skriva jedro vprašanja.

Nemškemu podjetnikom, bi bilo omogočeno kljub prevoznim stroškom, ki jih porabljajo, da prodajo blago v inozemstvo še vedno za nižjo ceno v drugih državah (v Angliji, Ameriki itd.). Posledice za industrijo seveda ne bi izostale. Toda druga stvar tiči za tem plotom. Ker ameriški, angleski podjetniki svojih izdelkov v deželah s slabšo valuto (n. pr. v Nemčiji) ne morejo razpečati in nimajo odjemalcev, radi visoke valute, omeje podjetniki izdelovanje industrijskih izdelkov. Brezposelnost naraste od tedna do tedna in vlada tako že mesece in mesece v teh državah.

Ta brezposelnost je že del velike gospodarske krize po vojni. In temu naraščanju moramo pripisati še drug vzrok.

Rusija je bila do pred pol leta (do ženevske konference) skoro popolnoma odtrgana od svetovnega gospodarstva. Jasno je, da izločitev te ogromne države iz svetovnega gospodarstva ni mogla ostati brez posledic. Mnogo je še stvari, ki so posredno ali neposredno uplivalo na katastrofalno propadanje gospodarstva.

Zanimivo je, kako so skušale države, ki so bile ogrožene radi preplave cenejših izdelkov nemške industrije omejiti na napačni podlagi brezposelnost. Poskušali so

»Ali se spominjaš na Havelaarja Multatulijevega, na lepo povest o Saidiju? Ko se je vrnil Saidija v domačo vas je čakal pod drevesom vso noč, da bi mu prišla ljubica ob zori naproti, kakor sta se zmenila ob slovesu. Čakal je in ljubice ni bilo. In je šel v vas, in po vasi navzdol, do konca in spet po vasi navzgor; hiše njegove ljubice ni bilo. Tekel je navzdol, do konca in se vrnil — hiše ni bilo. Vse hiše so stale tam kakor nekda, samo hiše njegove ljubice ni bilo. Ubogi Saidija je mislil, da je zblaznel in je tekel spet navzdol in spet navzgor — vse je bilo kakor prej, ali hiše njegove ljubice ni bilo . . .

Glej, v Paris so bili prišli vsi narodi v goste. Ob »cesti narodov« so si napravili domove, kolikor manjši je bil narod toliko večjega in lepšega si je napravil. In ko bi bil ti prišel na tisto cesto in bi iskal svoj dom, bi hodil po cesti kakor Saidija; navzdol do konca in spet na-

razadnje znižati delavske mezde. Mi vemo, da so se nahajali v tistem času angleški, ameriški, francoski in skandinavski delavci v najhujšem boju za svoje najosnovnejše pravice. Podjetniki niso pomislili na to, da bi v slučaju znižanja delavskih mezd tudi delavci ne mogli kupovati izdelkov, ki jih nujno potrebujejo v življenju. Podjetniki bi z znižanjem delavskih plač dosegli ravno nasprotno, kar hočejo.

Poleg tega sta se poslužili posebno Anglija in Amerika — klasični deželi težke industrije — carinskega zakona, da bi s tem onemogočili uvoz nemških izdelkov. Nemški izdelki so bili radi visoke carine na uvoz mnogo dražji, kljub nizkim osnovnim cenam izdelkov, kakor pa domači izdelki ameriške in angleške industrije. Tako ni mogel postati angleški ali ameriški delavec odjemalec izdelkov nemške industrije.

Tudi ta nakana zgraditi carinski zid okoli Amerike in Anglije ni imela za ameriške in angleške podjetnike nobenega uspeha. Kitajski zid posameznih dežel ne more prinesiti zaželenega gospodarskega življenja.

Vse dežele so danes primorane imeti med seboj gospodarske stike. Vsi drugi poskusi rešiti in ozdraviti svetovno gospodarstvo bodo brezuspešni.

Zato sklicujejo danes kapitalistične vlade gospodarske konference, na katerih skušajo najti pota iz te gospodarske zmešnjave vendar do sedaj niso imele nikakoršnih uspehov.

Gotovo pa je eno, da ta zmešnjava toliko časa ne bo ponehala, dokler bo obstajal kapitalistični družabni red.

Kje naj bodo centrale?

V zadnjem članku »Samouprava« smo se začeli z načinom zedinjenja vseh jugoslovanskih strokovnih organizacij. Ze v tem članku smo omenili težkoče, ki bodo nastale pri vprašanju, kje naj bodo centrale posameznih organizacij.

Prav gotovo je, da vsak sam sebi najbolj zaupa, in da bi vsaka podružnica najraje v'lela, da bi bil sedež centrale v njenem kraju ali pa kje v bližini. Zato moramo tudi to vprašanje rešiti po nekem pravilu, ki bo za vse organizacije pravilno.

Sedež centrale mora biti vsekakor tam, kjer je dotične vrste industrija pač najbolj razvita in kjer ima organizacija

vzgor — vse hiše bi stale tam, tvojega doma pa bi ne bilo, tekel bi navzdol, tvoje oči bi bile okrvavele in blazne od strahu; in bi tekel in bi se vračal in bi ne našel svojega doma. Vse hiše so bile tam, tvoje hiše ni bilo. Ti si bil tujec tam, vagabund brez doma. Če bi bil kdo prišel in bi te vprašal: »Kdo si? Odkod si? Pokaži mi svoj dom! — bi povsili oči in bi sklonil hrbet in bi mu ne odgovoril.

Zato je neumno vsako veselje in vsako upanje. Ti nimaš doma, to se pravi da si veja brez debla, odkrhnjena veja, ki je padla na gnilo listje in se tam suši ter naposled segnije.

Ti nimaš doma; tvoje misli so tuje, kakor ti jih je nanesel veter od vseh strani, vsako tvoje delo je tuje, vzraslo iz tujih tal, vsaka tvoja beseda je tuja, zakaj ni ti jezik, ki ga govoriš, ni več tvoj.

Kako bi zazelenela veja na gnilem listju, odkrhnjena od debla? Mi smo veje,

našobokeise korenine. Centrala požre dosi najboljših moči in more biti samo tam, kjer so take moči na razpolago, ki imajo širši pogled. Takih krajev je pa v Jugoslaviji bore malo, kajti naše organizacije so po večini zelo mlade in si niso mogle izšolati zaupnikov, ki bi imeli poleg mezdnih gibanj še kakšne širše pojme tudi o drugih vprašanjih.

Ne smemo pozabiti, da se priprost delavec pač najlažje uživi v svoj položaj, in da ga najbolj zanima položaj delavstva v oni tovarni, kjer je on uslužben.

Centralni odbor mora pa prav mnogokrat nase pozabiti in se pečati z razmerami onih delavcev, ki jih niti ne pozna. V Sloveniji bi gotovo ne mogli očistiti n. pr. kovinarski organizaciji, da nima dobre uprave in da je premalo žrtvovala za izolacijo svojih članov. Vendar bi bilo komaj Jeseničanom mogoče prevzeti centralo in jo voditi v zadovoljstvo ostalih kovinarjev.

Kar je pa glavno pri vprašanju centralne je pa to, da morajo oni, ki naj dajejo smernice o tarifni politiki, tudi produkcijsko teorijo do dobrega poznati. Delavci,

ki delajo v mali obrti ali v kakem državnem obratu, bodo težko parirali podjetniške profinkreje in ugovore, češ, konkurence ne zmoremo. Obrtniška stroka nima konkurence iz industrijsko bolj razvitih držav, ker se po večini ne izplača dobavljati take izdelke (n. pr. žlebove, poravnava ali kaj sličnega) iz tujine. Zato morajo oni ljudje znati preценiti konjunkturo, kar je pa nemogoče, če ne poznajo produkcijske teorije. Jasno pa je, da v onih krajih, kjer industrija še ni razvita in kjer prevladuje še mala obrt, da v onih krajih tudi delavci ne poznajo industrijske vede. Zato pa tudi ne morejo voditi takih organizacij, ki imajo opravka z industrijalci.

Po drugi strani je pa mogoče, da delavci ki poznajo industrijo, morejo odločati tudi pri zadevah v mali obrti, že zato, ker ta so vprašanja tam mnogo enostavnejša.

Gotovo je torej, da je pri odločitvi, kje naj bo centrala, treba te navedbe upoštevati in dobro razmisliti predno se odločimo. Samo en napačen korak nam tukaj lahko mnogo škoduje.

JOŽA GOLMAJER:

K državnemu kongresu kovinarjev.

Ker je vprašanje ujedinjenja kovinarjev še vedno na tapetu, je potrebno, da revidiramo sklepe, ki so se z ozirom na ujedinjenje že napravili. Kovinarji smo faktično že zedinjeni in smo slovenski kovinarji učlanjeni v Osrednjem društvu kovinarjev in sorodnih strok sestavni del »Saveza metalških (kovinarskih) radnika Jugoslavije«. S tem smo slovenski kovinarji napravili že en korak k zedinjenju vseh kovinarjev Jugoslavije. Da se pa res vse kovinarje združiti v eno telo, to je pravno telo — ker dosedaj imamo dve centralni upravi in dva oficelna imena — in sicer imamo »Savez metalških (kovinarskih) radnika Jugoslavije«, ki ima svoj sedež in centralno upravo v Belgradu in »Osrednje društvo kovinarjev« s svojim sedežem in centralno upravo v Ljubljani. Da se ni že od začetka gledalo na to, da se ustanovi za vse kovinarje Jugoslavije eno samo centralno upravo, pa ni vzrok temu formalnost, temveč različne mišljenje delegatov, in sicer je bil en del — sodruzi iz juga — za strogo centralistično zedinjenje. Slovenci pa za samoupravno

zedinjenje. Čas sam pa je pokazal, da je resnično zedinjenje s skupno centralno upravo mogoče le na podlagi najširše samouprave.

Ker smo kovinarji Slovenije na našem kongresu sprejeli resolucijo, ki nas je vezala, da izdelamo do prihodnjega skupnega kongresa osnutke za pravila in pravilnik, ki bo obvezen za vse kovinarje Jugoslavije, moramo vedeti, da ako se ta pravila sprejmejo, da se potem likvidira Osrednje društvo kovinarjev in sorodnih strok v Ljubljani in pri tem obenem nastane vprašanje, kje naj ima ta centralna uprava svoj sedež. Ker smo slovenski kovinarji na vseh svojih kongresih računali s tem, da mora vsekakor enkrat do tega priti in pri tem trdovratno branili svojo samoupravno stališče, je likvidacija mogoča samo na podlagi, da se zjamrči nam kakor vsem drugim najširšo samoupravo.

Kot določen referent k pravilom in kot tajnik organizacije sem uvidel iz vseh debat, ki so se vršile pri centralnem odboru in po podružnicah, da kovinarji Slovenije svoje stališče glede samouprave

niso spremenili. Radi tega mislim, da dam temelj z resolucijo na podlagi katere naj se izvrši zedinjenje v skupno centralno upravo za vse kovinarje Jugoslavije. Za temelj zedinjenja predlagam naslednjo

resolucijo:

S predloženimi pravili je potrebno, da se sklepe, ki so bili sprejeti na kongresu zedinjenja kovinarjev Jugoslavije, ki se je vršil v Ljubljani dne 1., 2. in 3. oktobra 1920, likvidirajo, oziroma definitivno rešijo.

Da bo mogoče sklepe likvidirati, je potrebno da se zapreke, ki so sedaj to zadrževale odpravijo, in sicer ne smemo imeti tukaj pred očmi formalnosti, kakor to mnogi tudijo, temveč tehnično izvedbo uprave in medsebojno spoznanje.

Kradi tega je nujno potrebno, da ta tehnična uprava Saveza bazira na sistemu, ki bo napravil Savez elastičen, da se bo mogel paralelno razvijati in prilagoditi vsem gospodarskim in socialnim razmeram v državi. Ne pa, da kovinarji v svojem plemenskem okviru okostene.

Da bo to mogoče izvesti, je nujno potrebno:

1. Kongres naj likvidira vse dosedanje sklepe ujedinjenja.

2. Kongres naj si postavi za vrhovno vodstvo centralni odbor, ki naj sestoji iz ožjega in širšega odbora in naj ima svoj sedež tam kjer je kovinarska industrija najbolj razvita, in sicer v Ljubljani.

3. Da bo ustroj organizacij čim bolj elastičen in prikladen gospodarskemu in socialnemu položaju dotične pokrajine, je potrebno da bazira na najširši samoupravi, in sicer na ta način, da se snujejo pokrajinske (oblastne) uprave, katerim naj se predajo s posebnim pravilnikom mejo samouprave in delokrog. Tako bi se takoj osnovali pokrajinski odbori za Srbijo s sedežem v Belgradu, za Hrvatsko s sedežem v Zagrebu in za Slovenijo s sedežem v Ljubljani. Za ostale pokrajine bi pa Centralna uprava take čimpreje morala osnovali.

4. Samouprava je mogoča na ta način, da se savezni dohodki razdele na sledeči način:

a) Vse podružnice naj obračunajo svoji pokrajinski (oblastni) upravi, kakor bo to določila Centralna uprava.

b) Pokrajinske uprave naj pa obračunavajo centralni upravi 20% od vsakega vplačanega prispevka in pa vpisnino za

ki gnijemo, ker ni soka iz debla, da bi nam dajal moči. Povej mi, odkod ti je prišla navdušenost za delo, za življenje? Premisli dobro, poglej svojo dušo v čistem ogledalu, brezobzirno si razodeni izvor in smoter svojega duševnega nehanja in spoznal boš, da nimaš doma. Tvoja rojstna hiša, dragi moj, je podobna ciganskemu vozu, ki roma od kraja do kraja.

Ker nimaš studenca, ki bi ti dajal ponosa in ljubezni in moči, zato ti nimaš nikogar, da bi mu bil hvaležen. Kakor je vse tvoje nehanje tuje, tako je tudi brezpomembno. Kdor ti ničesar ne daje, bi bilo neumno, da bi mu ti kaj dajal. In nemogoče je, da bi mu dajal. Zakaj darovanje ni na svetu, vse je samo vražanje.

Kar si bil nabral, drugod, vrni spet tistim, ki so ti bili dali; pojdi in išči jih, če jim je do povračla.

Jaz pa sem šel in sem romal po cesti pola veselja in mladosti, jaz ubogi Saidija,

Slišal sem njegove besede in slišal sem, kako je stokal v njih, da, videl sem, kako je bila vzvela vsaka njih iz gorke srčne krvi. Sram ga je bilo siromašne matere in bil se je po licih, zato ker ga je bilo sram . . .

Večer je bil jasen in po vrhovih je zelenelo. In zašumelo je od Javornika in od Raskovca gor, slišal sem v vetru zamolklo petje zvonov farne cerkve sv. Pavla. Tako mi je prinašal veter pozdrave od matere, ki je bil sin pozabil nanjo, zato ker mu ni mogla dati ničesar.

Težko in čudovito sladko mi je bilo. Hodil sem po široki cesti, cesti narodov, in tam so stali visoki domovi. Hodil sem, neznanec brez doma, moje srce pa se je stiskalo in širilo od velike, bolečine in radosti polne ljubezni do matere, ki nima doma; ne dal bi bil te ljubezni za vse bogastvo domov, ki so stali ob cesti tako bahato: »Glej, berač si in tvoja suknja je zakrpana in tvoje boste noge so vse ras-

bolene in oprasene od nestalnega romanja!«

Ej, mati, majka, življenje moje, vseh mojih misli, vsega mojega nehanja začetek in cilj! Kako so žuljave in zgrbljene tvoje uboge svete roke. — blagoslovi me, sina, z ubogimi svetimi rokami! Tvoje čelo je polno skrbi in trpljenja, s trnjem je kronano namesto z diamantom, — nagni k meni, sinu, svoje ljubljene, s trnjem kronano čelo, ozri se na ponižni dar, ki ti ga prinašam, siromašne matere siromašen sin, ozri se na moje srce in sprejmi ga!

Romal sem po široki cesti, mimo visokih domov in sem bil vesel in ponosen, zakaj nije bolj sladke in rodovitne ljubezni sinov, ki nimajo od svoje matere drugega, nego to sladko in rodovito ljubezen, vredno prostranega doma in vse te široke in ponosne ceste.

od Centralne uprave izstavljene članske knjižice ter pravila in pravilnik.

c) Iz teh dohodkov bo centralna uprava nabirala skupni stavkovni fond za širo akcijo ter krila svoje upravne stroške.

5. Centralna uprava naj pokrajinskim upravam predpiše njihov delokrog in s posebnim pravilnikom določi mejo samouprave.

KILIJAN JANKOVIČ:

K zedinjenju kovinarjev.

V zadnji številki »Delavca« je v članku »Samouprava« navedeno, da so kovinarske organizacije v Jugoslaviji že zedinjene. Toda s to zvezo, katera obstoja danes, še ne moremo smatrati kovinarskih organizacij v Jugoslaviji kot enoto, ker nimajo dovolj medsebojnega podpiranja, niti enotnega vodstva, katero bi dajalo direktivo, po katerih naj se ravnajo pokrajinske uprave, podružnice in članstvo.

Zedinjenje, v pravem pomenu besede naj se izvrši na državnem kongresu kovinarjev, kateri se bo vršil o božičnih praznikih v Zagrebu. Na tem kongresu ne bo treba veliko razpravljati o zedinjenju, kajti vsak kovinar si tega čimprej želi, ker se zaveda da je enotna fronta delavstva prepotrebna in da je enotna fronta mogoča le v enotnih organizacijah.

Temeljito razmišljati bo treba o pravilih in pravilniku, ki bo moral odgovarjati razmeram v posameznih pokrajinah. Razmere pa so skoro v vsaki pokrajini drugačne in vsled tega tudi drugačen način borbe. Zato je treba pustiti posameznim pokrajinam najširšo samoupravo. Pokrajinski odbori naj opravljajo vse posle kakor jih sedaj opravljajo na pr. za Slovenijo centralni odbor Osrednjega društva kovinarjev, pri čemer naj se vedno upoštevajo navodila iz centrale. Tudi o vseh potrebnih akcijah v posameznih pokrajinah, ne glede na njihovo velikost, naj sklepajo pokrajinski odbori, če imajo za izvršitev dovolj sredstev na razpolago. Za akcije, katerim pokrajina ne bi bila kos, naj bi iskale privoljenja centrale ter naj bi jih ista podpirala s svojimi razpoložljivimi sredstvi, eventualno prostovoljnimi prispevki članov iz vseh pokrajin. Poponoma napačen, da celo škodljiv bi bil vsak drug način uprave, in sicer iz že navedenih razlogov in vsled prehitre reorganizacije, katera bi povzročila rednemu delovanju kolikor toliko zastoja. Ravno tako napačno bi bilo tudi, pustiti pokrajinam da odločajo o svojih akcijah, finančna sredstva pa naj bi vsa oddajala centrali ali obratno, da bi obdržale finančna sredstva, a ne imele pravice odločati o svojih akcijah.

Centrala naj bi začasno dajala direktive posameznim pokrajinskim upravam ter vodila skupne akcije. Finančna sredstva naj bi bila razdeljena tako, da bi zadostovala podružnicam za lokalne potrebe (kot do sedaj 10%), centrali naj bi se na odličnava kvota za njeno vzdrževanje, ostalo pa naj bi obdržale pokrajinske uprave za vzdrževanje pokrajinskega pokreta v dotičnih pokrajinah.

Da bi bilo mogoče priti centrali do sredstev, s katerimi bi posameznim pokrajinam priskočila pri večjih akcijah na pomoč oziroma s katerimi bi vzdrževala enotne akcije, naj bi vsak član prispeval mesečno en tedenski prispevek za cen-

tralni stavkovni sklad. Za upostavitve centrale naj bi vsaka pokrajina enkratno prispevala sorazmerno po številu članov.

V. REJC:

Naloge.

Življenje katerega živetarimo, se bo spremenilo, če bomo imeli več čuta dolžnosti od dela za skupnost. Za seboj imamo preteklost, katero izkoristimo za šolo življenja, za izboljšanje sedanjega in bodočega položaja. Naša bodočnost je socializem, ki naj uredi pravičnejše življenje.

V socialni zakonodaji lahko rečemo, da smo napravili šele prvi korak k spopolnitvi. Naša dolžnost je, da izkoristimo vse ugodnosti, katere nam socialna zakonodaja nudi, katero smo si v več desetletjih s težavo priborili. Gotovo je, da moramo najprvo izkoristiti in uveljaviti to, kar že imamo, če hočemo dobiti še ono, kar še nimamo.

Posamezne določbe tega zakona o zaščiti delavcev moramo do dobrega spoznati in uveljaviti.

Zlasti važen se mi zdi oni del zakona, ki govori o delavskih zaupnikih. § 16. pravi da bo izdalo ministristvo za socialno politiko poslovnik za delovanje obratnih zaupnikov, katerega pa še ni nikjer. Ministristvo si najbrže domišljuje, da bomo zanj na kolenih prosili. Ne! Zakon je tu in mi glejmo, da ga s svojim delom spopolnimo.

Naša dolžnost je, da napravimo v industriji red na korist delavstva. Sicer se tega reda naša industrijska gospoda precej izogiblje povrh pa še priporoča ministristvu naj spremeni določbo o osemurnem delavniku tako, da se bo delalo 10 in 12 ur.

Kakor že zgoraj rečeno, nimamo še pravilnika za delavske zaupnike. Zato predlagam načrt tega pravilnika, katerega naj načelstvo Strokovne komisije vzame v pretres. Želim, da se spopolnijo one točke ki so pomanjkljive, zato ga dajem javnosti v razpravo.

Glasi se:

Pravilnik obratnih zaupnikov.

I.

Obratni zaupniki se volijo po oddelkih v smislu zakona o zaščiti delavcev s tajnim glasovanjem, to je z listki ali pa s kroglicami.

II.

Izvoljeni obratni zaupniki tvorijo obratni zaupniški zbor. Iz svoje srede si izvolijo na prvi seji predsednika oz. glavnega zaupnika, kakor tudi zapisnikarja. Posameznim zaupnikom pa se razdeli obseg obratov, ki ga imajo potem v oskrbi oziroma so zanj odgovorni.

III.

Zaupniški zbor si mora pri prevzetju danih mu nalog ob enem tudi nabaviti upravo za vodstvo obratnega zaupniškega zbora. In sicer:

- a) glavno obratno knjigo,
- b) beležne knjižice za posamezne obratne zaupnike,
- c) kopirno korespondenčno knjigo,
- d) ekshibitno knjigo,
- e) zapisnik sej obratnih zaupnikov,
- f) arhiv, ki bo vseboval potrebno socialno gospodarsko zakonodajo, kakor vse potrebne razprave in zakonè.

IV.

Glavna knjiga naj se uredi na način, da bo vsebovala popolni imenik zaposlenega delavstva, razdeljena v obrate. Natančno kvalifikacijo posameznega delavca, njegovo starost, od kdaj je zaposlen v obratu oz. v tovarni. Kdaj je izstopil oz. bil odpuščen in zakaj se ga je odpustilo, ne-

dotatke zaposlenega delavstva, kakor tudi ne dotatke vodstva tovarne, nadalje katere osebe škodujejo oz. ovirajo razvoj podjetja.

V.

Beležne knjige posameznih obratov, oz. obratnih zaupnikov naj bi vsebovale imena delavcev, ki so zaposleni v dotičnem obratu, kdaj je izostal od dela in zakaj, kdaj je bil bolan, kakšno bolezen je imel, kdaj je bil odpuščen in zakaj, kdaj se je opravljalo čezurno delo in zakaj, kdaj se je opravljalo akordno delo in zakaj.

Nadalje naj bi bil v knjižici tudi prostor za opombe, kamor bi se zabeleževali nedostatki podjetja kakor tudi delavstva. Te zabeležne knjige naj vodijo obratni zaupniki in sicer točno in natančno.

VI.

Glavni zaupnik oz. predsednik obratnega zaupniškega zbora naj po možnosti vsak teden skladiše sejo. Na vsaki tedenski seji naj izročijo posamezni zaupniki beležne knjige glavnemu zapisnikarju, da prenese vse podatke v glavno obratno knjigo. Dolžnost glavnega zapisnikarja je, da vodi knjigo točno in natančno. Pazi pa naj se vedno, da niso obratni zaupniki brez beležne knjige.

VII.

Vse nedostatke in dogodljaje, ki bi se eventualno dogodili tekom tedna, morajo obratni zaupniki razmotrivati na seji po možnosti tudi rešiti. Vse sklepe, načrte in resolucije itd., ki bi jih storili obratni zaupniki, naj se tudi podjetju naznanijo in sicer pismenim potom.

VIII.

Pri prvem sestanku novoizvoljenega obratnega zaupniškega zbora naj se skuša s podjetjem doseči sporazum v toliko, da bi se tedensko vršili z ravnateljstvom podjetja skupni sestanki, ki bi razpravljali o načrtih itd.

IX.

Izredne intervencije naj bi se vršile po nujnosti in to ob vsakem času.

X.

Vse intervencije oz. razprave naj se vršijo le v interesu v podjetju zaposlenega delavstva.

XI.

Vse razprave med podjetjem in obratnimi zaupniki se morajo voditi popolnoma objektivno.

XII.

Pri vseh razpravah se vodi zapisnik in če je potrebno, naj ga potrdi tudi zastopstvo podjetja.

XIII.

Razprav in intervencij naj se ne udeležujejo posamezni zaupniki, marveč vedno 2 oz. 3, isto naj velja tudi za podjetje in Inšpekcijo dela.

XIV.

Ako Inšpekcija dela ne vrši svoje dolžnosti v smislu zakona, naj se napravi tozadevna pritožba na višjo inštanco.

XV.

Inšpekciji dela se mora poročati vsake tri mesece o stanju obratov in tovarn, o stanju delavstva, obenem tudi o delu in poslovanju obratnega zaupniškega odbora.

XVI.

Obratni zaupniški zbor naj bo vedno v stiku z odborom strokovne organizacije, v kateri je delavstvo povečini združeno.

XVII.

Obratni zaupniki naj po možnosti vsak teden razpravljajo o aktualnih vprašanjih, ki se tičejo delavstva.

XVIII.

Obratni zaupniški zbori naj že pri prvi intervenciji oz. razpravi zahtevajo od vodstva, da jim odstopi primeren prostor za pisarno obratnih zaupnikov.

Pošljite naročnino!

Socialna politika.

KONFERENCA GLEDE PRAVILNIKA O DELAVNEM ČASU.

Na temelju § 6 in 8 zakona o zaščiti delavcev določi minister za socialno politiko sporazumno z ministrom za trgovino in industrijo po zaslišanju trgovskih, industrijskih obrtniških in delavskih zbornic v šestih mesecih, ko stopi zakon v veljavo, z uredbo delavni čas za vsako kategorijo v § 6 navedenih podjetij.

Ministrstvo za soc. politiko je izdelalo osnutke pravilnika za industrijska, trgovska obrtniška in obrtniško trgovska podjetja.

Dne 16. t. m. je prejel Delavski odsek pokrajinske uprave za Slovenijo v Ljubljani te štiri pravilnike iz Beograda v proučitev, 19. t. m. pa se je vršila v Beogradu razprava zastopnikov pokrajinskih uprav o teh pravilnikih.

Delavski odsek je sklical v ponedeljek 18. t. m. konferenco zastopnikov strokovnih organizacij in delavske zbornice. Razpravljano o načrtih pravilnikov pa je bilo seveda povsem nemogoče, ker delavski odsek radi prekratkega časa ni mogel razposlati osnutkov vsem organizacijam v proučitev. Konferenca se ni mogla vršiti, pač pa so zastopniki organizacij vložili protest proti takemu postopanju ministrstva za socialno politiko. Na predlog s. Kaiserja, kot zastopnika Strokovne komisije, se je sklenilo, da organizacije pravilnikov ne bodo priznale, če bodo uveljavljeni brez sodelovanja Delavske zbornice in strokovnih organizacij. Pravilnike bomo smatrali kot »prošvercane«, ker po § 6 zakona niso bili sprejeti sporazumno z delavskimi zbornicami.

14. junija t. l. je bil zakon objavljen v »Službenih novinah« in 14. decembra t. l. bi morali stopiti pravilniki v veljavo. To se ni zgodilo in s tem je ministrstvo za socialno politiko kršilo zakon.

Ministrstvo v 6. mesecih ni imelo časa izdelati pravilnike in jih pravočasno uveljaviti, nam pa ne da niti toliko časa, da bi dobili pravilnike na vpogled. Ni vse dobro kar izdelata ministrstvo, zato tudi pravilnikov, pri katerih strokovne organizacije niso sodelovale, nočemo.

Istotako ne razumemo, kako je mogel minister dr. Zerjav določiti na podlagi § 6 zakona za obrt delavni čas na 10 ur dnevno, ko vendar še ni sprejet niti tozadevni pravilnik. Morda nam bo to vedela povedati Zveza kranjskih obrtnih zadrug!

Nočemo se spuščati v to, zakaj imamo ministrstvo za socialno politiko. Mislimo pa, da mora to ministrstvo ščititi poleg industrije in obrti tudi delavske interese.

Strokovna komisija za Slovenijo v Ljubljani je vložila na pristojne oblasti protest proti taki sabotaži zakona in delavskih institucij. K stvari sami pa se bomo še povrnili.

Iz organizacij.

KOVINARSKA STROKA.

Centralni odbor kovinarjev je na svoji XIX. seji, dne 6. XII. 1922 sklenil sklicati za 23. I. 1923 pokrajinski kongres kovinarjev z naslednjim začasnim dnevnim redom:

1. Otvoritev kongresa.
2. Volitev verifikacijskega odbora in kongresnega predsedstva.

3. Poročilo tajnika, blagajnika in kontrolorja.

4. Odobritev sklepov državnega kongresa kovinarjev.

5. Likvidacija O. D. K.

6. Volitev novega odbora in nadzorstva.

7. Razno.

Ta dnevni red se bo spremenil v toliko, v kolikor bodo podružnice poslale svoje predloge.

Centralno tajništvo O. D. K.

BLAGAJNIKI POZOR!

Z obračunom za december 1922 naj vpošljejo vse podružnice kovinarjev v syrho statistike izkaze o podružničnem premoženju razdeljeno in sicer: vrednost inventarja, vrednostnih papirjev, in goovina.

TOBAČNA STROKA.

Pododbor Saveza Monopolskih radnika-ca v Ljubljani je prejel od Saveza v Beogradu naslednji dopis:

»Naša predvidevana akcija za povišanje mezd je imela uspeh. Uprava državnih monopolov je namreč odločila:

1. Da se zviša vsem delavcem in delavkam tobačnih tovarn mezda po 5 dinarjev kot zvišanje draginjske doklade.

2. To zvišanje velja od 1. novembra 1922. S tem povišanjem nikakor nismo zadovoljni, ker niti daleko ne odgovarja življenjskim potrebam in draginji življenjskih potrebščin.

Vendar pa smo z ozirom na to začasno rešitev, dokler ne bo izdelana uredba za izenačenje mezd in pogojev dela za vse tovarne sklenili sprejeti ta povišek in najavljeno stavko odložiti.

Obveščamo Vas o tem s pripombo, da bo v enem ali dveh dneh rešeno tudi izplačilo tedenskega delavskega zaslužka. Priporočamo vam pa, da jačate vašo organizacijo ter da skrbite za to, da bomo od boja do boja izvojevali boljše delavske pogoje.

Savez monopolskih delavcev in delavk Beograd.

Glavni radnički savez Jugoslavije Beograd.

USNJARSKA STROKA.

Redni občni zbor podružnice usnjarjev v Ljubljani se bo vršil v nedeljo, dne 31. decembra t. l. ob 9. dopoldne v gostilni pri Poljšaku na Martinovi cesti. — Odbor.

Poročilo usnjarskega delavstva Nemške Avstrije.

Prišlo je, kar smo pričakovali, začelo se je zniževati. Ne samo plače, temveč tudi najpridnejšim in najvoljnejšim delavcem se je vzela priložnost, za sebe in za svoje zaslužiti vsakdanji kruh s tem, da se je znižal delavni čas na 35 ur tedensko, in plače za 10%. Če to postopanje naših industrijcev in naše vlade natančneje premotrimo, moramo uvideti, da naša buržoazna vlada skupno z industrijci poskuša delavstvo ugonobiti, zadaviti ga in z lakoto prisiliti, da zapusti organizacijo, da bi iz sedanjega, zavednega delavca napravili mehkega, voljnega, v zavesti nezmožnega, s katerim bi lahko delali kar bi hoteli.

Nam pa ne preostaja nič drugega, da se še močneje oklenemo strokovne organizacije, da ubranimo, kar se obraniti in ohraniti da, pa naj potem pride kar hoče. Hababurškega jarma smo se otresli.

pršel pa bo tudi čas, da se otresemo kapitalističnega jarma z naših pleč, potem bo tudi zniževanja plač, zniževanja in podaljševanja delovnega časa, kakor tudi nepotrebne brezposelnosti konec.

Tako piše dunajski usnjarski strokovni list z dne 14. dec. t. l., in prepričani smo, da bo nemško avstrijsko delavstvo uvidelo, da je to samo predpriprava za nove še hujše boje, katere nameravata država in industrijci napovedati delavstvu. Žal, da pri nas tega prepričanja ni. Ko je meseca oktobra t. l. nastopila kriza, so nekateri takoj izstopili iz strokovne organizacije, ne da bi počakali ali da bi se zavedali, da je ta kriza pri nas ravno tako predpriprava za še hujše boje katere tudi pri nas namerava vlada skupno z industrijci voditi proti delavstvu. Sodrugi, sodružice, kadar pride do teh bojev, do znižanja plač, do podaljšanja ali krajšanja delovnega časa, takrat ne delajte organizacije odgovorne za eventualne neuspehe, temveč tiste zaspance, ki so v prvem hipu vrgli puško v koruzo.

ŽIVILSKA STROKA.

Osrednje društvo živilskih delavcev in sorodnih strok naznanja vsem centralnim odbornikom v Ljubljani, da se bo vršila dne 28. t. m. točno ob 6. zvečer v društveni pisarni 17. redna centralna seja. Posebnih vabil ne bomo poslali. Udeležba dolžnost. — Predsedstvo.

Osrednje društvo živilskih delavcev in sorodnih strok je 9. t. m. razposlalo vsem svojim podružnicam okrožnico z formularjem v katerega je vpisati delavske mezde z dne 1. junija 1914 in z 30. novembra 1922 in takoj poslati zopet nazaj. Do danes je centrala sprejela še le od 7 podružnic izpolnjene formularje. Ker je stvar važna in nujna, opozarjamo vse podružnice, ki še niso vrnile formularja, da to takoj store. — Tajništvo.

KEMIČNA STROKA.

V podružnici osrednjega društva kem. del. Medvode—Goričane se je vršil dne 3. decembra t. l. popoldne v prostorih g. Potiška v Medvodah občni zbor z dnevnim redom: poročilo funkcionarjev in nadzorstva, situacijsko poročilo, volitev odbora in raznoterosti. Splošno situacijsko poročilo o strokovnem pokretu je podal predsednik Strokovne komisije za Slovenijo sodrug Svetek kateremu je delavstvo z zanimanjem sledilo. Pri volitvi odbora se je sestavil sledeči podružnični odbor: Franc Bečan predsednik, Leopold Zajec namestnik, Jože Bitenc tajnik, Franc Turk namestnik, Franc Polak blagajnik, Franc Bitenc namestnik, Ana Čerbanova Avgust Čarman in Viktor Kuralt nadzorstvo. Končno je bilo tudi soglasno sklenjeno da se nabavi do spomladi prapor papirniških delavcev Medvode—Goričane. Zatorej sodrugi in sodružice zbirajte prostovoljne darove med seboj da bo prapor zagotovo razvit na dan 1. maja 1923 Vse prostovoljne darove sprejema odruh Janko Mravlje v podružnici Medvode.

V podružnici kem. del. v Mostah se vrši dne 28. decembra t. l. občni zbor z dnevnim redom: 1. poročilo predsedstva, blagajnika in nadzorstva, 2. Situacijsko poročilo, 3. Volitev odbora in raznoterosti. Pozivljamo vse sodrugi in sodružice da se občnega zbora dne 28. t. m. v prostorih g. Kavčiča zagotovo udeleže. Občni zbor se bo vršil takoj po delu.

RUDARSKA STROKA.

Popravek k kolektivni pogodbi v Mežici. Odstavek 2. v 6. vrsti se naj glasi: Osebe pa ki spadajo v četrto kategorijo dobe osebne draginjske doklade dnevno 19 K ne pa 14 K. Vse te draginjske doklade označene v številkah za delovno osebo kot za družinskega člana, razum onih nad 5 otrok se regulirajo po indeksu vsakih 6 tednov v sporazumu s podjetjem in zaupniki.

Gospodarstvo.

Ali je treba? Naša krona se v Curihu zadnje štirinajst dni pomika vzdržema — navzdol. Posledica tega je, da gredo cene pri nas doma vzdržema — navzgor. Seveda je pri tem opaziti sledečo zanimivost. Ko je krona v Curihu stopala za 20 centimov, so padle čez en teden cene doma za 4, ko pa pade krona v Curihu za 10 centimov, poskočijo cene doma še isti dan za 15 centimov. Zakaj? Zato, ker hoče imeti veletrgovec v vsakem slučaju čezmeren dobiček. Ali je to treba? Da, treba. Pa še nekaj je treba. To je treba tudi vsem ljudem povedati, da spoznajo manire takozvanih »realnih« trgovcev. Ko jih spoznajo, se jim pa obrne misel na samopomoč. Iščejo in iščejo dokler ne najdejo — Konzumnega društva. Tu se potem vpišejo kot člani, plačajo delež K 200. Ker so pa uvidevni, da se ti za trgovanje v današnjih časih, ko stane 1 kg sladkorja K 80, na osebo premalo, varčujejo in nosijo krone v hranilni oddelk Konzumnega društva, kjer se jim obrestujejo po 6—7%. Tako smo upravičili naslov »Ali je treba«. Treba je, da nas tepe, zato, da spoznamo pravico in svojo moč, ki je vtelesena v naših zadrugah. Pristopajmo, hranimo, in napredujmo! Iz malega raste veliko.

Razno.

Ljubljana. V nedeljo, dne 17. t. m. dopoldan se je vršil v restavraciji pri Levu v Ljubljani članski sestanek kovinarjev. Udeležba sicer ni bila povoljna, zato pa debate z ozirom na predstoječi državni kongres kovinarjev jako živahne. Na ta sestanek je prišel tudi Jaka Žorga, seveda kakor po navadi, da tisto kar drugi grabe — podere. Imel pa je jako nesrečen dan ker ga ljubljanski kovinarji že poznajo. Kar na lepem sredi debate se oglasi k besedi, da bo podal neko izjavo. Nato so pa začeli ljubljanski kovinarji eden drugega povpraševati, od kedar je Jaka član naše organizacije. Na to povprašanje so pa izvedeli, da se Jaka še ni spreobrnil. Nato so mu priporočali, da naj, ako hoče imeti v naši organizaciji besedo in podajati »izjave«, da naj predvsem podpiše pristopno »izjavo« in potem bo šele podajal druge izjave. Povedali so mu tudi, da kovinarji nikdar ne bodo dopuščali, da bi njih enotno organizacijo razbijal, kakor je razbil železničarsko. Rezultat je bil ta, da Jaka ni mogel priti do sape in podati izjavo. Ljubljanski kovinarji vedo, da jih izjave — zlasti Jakatove, ki mu jih naroča Miljutinovič v Beogradu, ki Slovenijo sploh ne pozna in katerega v Sloveniji samo toliko poznamo da ima iste želje kakor Jaka — ne bodo rešili, temveč le smotreno delo.

Ogromno strokovno organizacijo tovarniških delavcev so ustanovile tri velike angleške strokovne organizacije, tovarniških delavcev. Med temi se nahaja

»Zveza občinskih delavcev«. Združenje je bilo sklenjeno v posameznih zvezah z veliko večino. Nova organizacija bo obsegala nad pol milijona članov, ki spadajo k več nego sto poklicem oziroma industrijskim panogam. Prispevki so za posamezne člane enotni in sicer pol šilinga za moške in četrť šilinga za ženske in mladoljetne delavce.

Vprašanje avtonomije in centralizma. Vprašanje avtonomije in centralizma pretresa v današnjem času posebno danske strokovne organizacije. Razvil se je živahen boj, ki ga vodi posebno vneto strokovna organizacija tovarniških delavcev. Posledica je bila samouprava posameznih strokovnih organizacij v vseh mezdnih vprašanjih, v prašanjih podpor pri stavkah, stavkovnih fondov, sklepanj tarifnih pogodb itd. Zveza strokovnih organizacij (Strokovna komisija) sme sklepati v bodoče z Zvezo delodajalcev le one pogodbe, ki se tičejo celotnega delavstva, tako v vprašanjih delavnega časa, plač na dopustu, socializacije itd. in o drugih važnih vprašanjih, ki jih pa morajo odobravati vse organizacije, ki so v dotični komisiji pridružene. Kakor vidimo so na Danskem imeli dosedaj drugačen tip organizacij, to je take, ki so imele vse stroke skupaj en odbor, kakršen je pri nas Strokovna komisija. Ta komisija je opravljala pri njih vse posle, ki jih opravlja pri nas, povrh pa še one, ki jih opravljajo pri nas centralni odbori posameznih strok. —

Taka centralizacija je slaba, ker ovira delovanje, zato se ne čudimo, če so se posamezne stroke uprle. Naš sistem je gotovo mnogo boljši.

Suženstvo še ni odpravljeno. Na otoku Nauru, ki je sedaj v rokah angleške uprave obstoji še danes delavski sistem, ki popolnoma spominja na nekdanje suženstvo. Na otoku Nauru se nahajajo velika ležišča fosfata (200.000 ton od cele svetovne produkcije, ki znaša 7 milijonov ton) medtem, ko goje na otoku Samoa kokosova drevesa. V ta namen so pripeljali Angleži kitajske delavce, ki se morajo zavezati za tri leta, ki so oddaljeni več kilometrov od svojih domov, popolnoma oropani osebne svobode. Tajnik društva proti suženstvu je označil razmere teh delavcev-sužnjev in delavski sistem za pravo suženstvo.

Razširjenje obratov brez konca in kraja. Ako se znižajo delavske plače in zvišajo profiti, nam pomole kapitalisti vedno pod nos »dejstvo«: Profiti so za razširjenje kapitala neobhodno potrebni, da so vedno na razpolago za razširjenje produkcijskega aparata (postavitve novih obratov itd.). Angleški pisatelj A. Hobson je razložil v svoji novi knjigi o brezposelnosti nevarnost nadprodukcije, ako bo šla produkcija preko meje vsakdanjih potreb. Manj porabiti in več prihraniti, to ni stvar, ki bi si jo delavstvo želelo. Te naše trditve potrdi nova statistika jeklene svetovne produkcije. Produkcija jekla je presevala vsakdanje potrebe.

Ogrska vlada in strokovne organizacije. Ogrski minister za notranje zadeve pripravlja zakon, ki hoče iztrebiti iz ogrskih strokovnih organizacij politiko. Vlada sicer nima namena uničiti ogrskih strokovnih organizacij, hoče pa, da bi strokovne organizacije ne imele prav nobenega vpliva na politiko. V ta namen bo vlada upeljala nov zakon. Predložila bo zakon, ki vsebuje stroge odredbe, po katerih bo kaznovan vsak oni, ki bi prekr-

šil odredbe in sicer do dveh let zapora ali do deset tisoč kron denarne kazni. Ustavila je iz teh razlogov že »železničarja«, »Ogrsko nižino«, »Znamenje«, »Svetilka«, »Vestnik poliskega delavca« in »Prometnega delavca«.

Kaj je sanacija? 500 milijonov zlatih kron kredita se je dovolilo Nemški Avstriji po posredovanju zveze narodov za sanacijo gospodarstva in financ te države. Prisodili so ji vsoto, ki je približno enaka letnim dohodkom ameriškega magnata Henry Forda. Zato mora dovoliti Avstrija tujo kontrolo, ki ji vzame vso neodvisnost. 65.000 uradnikov bo morala postaviti na hladno, da bo prihranila 400 milijard nemških kron. Vrniti morajo nemški kapitalisti svoje dolgove v predvojni kronski vrednosti. Za omiljenje brezposelnosti, ki je v Nemški Avstriji vedno večja, je odobrila kredit 112 milijard; ta vsota se zdi kontroli antante preogromna. Tako zglejda sanacija!

Združenje srednjeameriških držav. Za bodočnost imperializma Zedinjenih držav Severne Amerike je velike važnosti združitev petih srednje ameriških malih držav (Guatemala, Honduras, San Salvador, Nieragua, Costa Rica). V ta namen se je že vršila 6. t. m. v Washingtonu konferenca, ki je sklepala o federativni republiki teh petih držav.

Tedenski pregled.

Ljubljana, dne 19. decembra 1922.

»In mir ljudem na zemlji...«, pod tem geslom praznujemo Božič vsako leto. Ta klic prihaja kot iskrena želja iz ust vseh zatiranih in ponižanih in teh je ogromna množica človeštva.

Brezčutni kapitalizem in pohlepni imperalizem posameznikov, kakor tudi držav, sta razdelila človeštvo na dva razreda: gospodujoči in izkoriščani. Prvi živi v izobilju in ogroža obstanek svoje okolice, drugi pa žrtvuje svoje življenjske sile pohlepu prvega. Ne smemo tajiti, da si je pridobil že tudi delovni razred precej pravic in da je dokazal svojo življenjsko zmožnost, vendar pa je še daleč od ideala, izražnega v treh besedah: »Enakost, bratstvo, svoboda«...

Krmarji javnega svetovnega življenja so na čelu teh vrst napisano geslo bolj malo uvaževali. Vršile so se mirovne in razorožitvene konferenice, ki so se pa končno izkazale za krinko, pod katero so hoteli imperialisti zaslužiti manjše narode. Posameznim državam so sicer določili koliko vojaštva smejo imeti, pa vse to je ostalo le na papirju. Za sklepe teh konferenc se živ krst ni zmenil. Velike države so vodile veliko-potezno imperialistično politiko, dočim so manjše sile delale v ožjem okviru. Učinek je bil istak uničiti soseda.

Vrhovni medzavezniški svet svojega agresivnega postopanja ni skrival. Parola: vroči Nemčijo ob tla in ukloniti Rusijo, je bila popolnoma odkrito propagirana po svetu. Druga ustanova, ki naj bi služila v pomirjenju narodov in obnovo gospodarstva, to je liga narodov, je pa bila, kakor že rečeno, le pretveza, s pomočjo katere bi prišle velesile do živga manjšim državam. Umevno je torej, da tudi od teh institucij sklicane konference niso mogle imeti uspeha.

Da te ustanove res niso imele nobenega vpliva in nobene avtoritete, dokazuje dejstvo, da je takrat, ko se je najživahneje razpravljalo o miru, pred očmi diskutantov izbruhnil turško-grški spor, ki ga vsi protesti antante niso mogli preprečiti ali omejiti in je morala biti radi ureditve razmer na bližnem vzhodu sklicana takozvana orientalska mirovna konferenca, ki zboruje te dni v Laussanu. To dokazuje mobilizacije po raznih evropskih državah, predvsem pa v na-

silja Francozov proti Nemcem, Italijanov proti Jugoslovanom itd. Koncem koncev moremo in moramo ugotoviti: miru še ni.

Amerika je s prva aktivno posegla v akcijo za obnovo Evrope; šlo ji je namreč zato, da ji Evropa vrne posojene ji milijarde. Ker pa ji njeni naklepi niso uspeli in se ji je mati Evropa jela kujati, je bilo Ameriki dovolj in pokazala ji je hrbet. Predsednik Zedinjenih držav je kategorično izjavil, da se Amerika ne bo več vmeševala v evropejske zadeve, češ, Evropa naj gleda sama, kako si uredi svoj dom. Kakor si postelje, tako bo ležala, Amerika bo fungirala v Evropi le kot opazovalka po svojih zastopnikih, ki jih bo pošiljala od časa do časa v Evropo. Res se je Amerika tega sklepa držala, vendar pa ni pozabila izterjovati svojih dolgov v Evropi. Poleg tega se je udeleževala le skcije za pomoč gladujočim v Rusiji. Edino izjemo je napravila, ko ji je bilo dovolj francoskih represalij napram Nemčiji. V tem slučaju je obljubila svojo pomoč Angliji, ako Francija zasede rusko ozemlje.

Sicer pa j eželela Amerika na lastnih tleh širokopotezno akcijo za zvezo narodov novega sveta. Najprej je organizirala združenje držav Srednje Amerike. Sedaj je usmerila svoje delovanje na države Južne Amerike. Kakor vse kaže, se bo te akcije, ki jo vodi državni tajnik Hughes, posrečila in bo sklicana spomladi vseameriška konferenca, ki bo združila ljudstva vseh treh Amerik v edinstveno zvezo Ameriških narodov.

Pri delu in prizadevanju za pomirjenje narodov in gospodarsko obnovo Evrope so marljivo sodelovale delavske organizacije. Dne 11. t. m. je bila v Haagu otvorena svetovna mirovna konferenca, ki jo je sklicala strokovna internacionala v Amsterdamu. Konference se udeležuje 600 delegatov, ki zastopajo čez 30 milijonov delavcev.

Dominjont (Egipt, Južna Afrika, Indija, Avstralija in Kanada), ki so bili pred vojno Angliji najtrdnjša opora, prete biti sedaj njen pogin. Anglija jim je sicer obljubila in dala obširne avtonomije, vendar jim to ne zadošča, ker hočejo biti na lastnih tleh svoji neodvisni gospodarji, ki se več ne puste gospodarsko iskoriščati. Navzlic vnanje političnim skrbem, navzlic neprestanemu trenju s Francijo in kljub porazu na Irskem pa angleška valuta raste. Angleški funt šterling zaostaja le še par točk za ameriškim dolarjem. Angliji pa preti še druga

nevarnost, in sicer vedno naraščajoča brezposelnost. Nedavno je delegacija brezposelnih hotela posetiti kralja, ki pa je komoden gospod in je deputacijo odklonil, češ, s tem naj se ubija minister notranjih poslov.

Francoski ministrski predsednik s svojim energičnim nastopom svojega stališča ni utrdil. Celo iz vrst lastnih pristašev mora čuti opomine, naj vodi napram Nemčiji spravljivejšo politiko. Ker sicer bo nasilje spravilo Francijo do katastrofe. Sploh se vede Francija napram Nemčiji kakor obstreljana žival, ki hoče z vsemi svojimi silami poraziti svojega napadalca. — Iz Amerike se je vrnil njegov nasprotnik »tiger« Clemenceau, ki je v Ameriki izjavil, da ne potrebuje ameriškega vojaštva, niti ne kliče v Evropo ameriških državnikov, ker so itak zastopani v Lozanu; prav tako ne mara ameriškega denarja. Želi samo to, da dá Amerika prijazno besedo, iz katere spozna Nemčija, da je Amerika na strani Francije. — Res skromne želje od gospoda Clemenceau! — V ostalem so jeli v Franciji hudo stopati na prste komunistom. Kazenski senat je zadnji čas obsodil več komunističnih poslancev, češ da so hujskall vojaštvo k uporu.

V Italiji nadaljuje vodja fašistov, ministrski predsednik Mussolini politiko nedoslednosti na zunaj in nasilja na znotraj. Vendar pa tudi med fašisti že poka in čisto jasno je opažati, kako se bliža razkol.

V Švici so izvolili novega zveznega predsednika, zove se Scheurer. Prošli teden je tu izbruhnila stavka tipografov, ki pa se je kmalu končala s tem, da je strokovni odbor zveze tipografov sprejel predlog preliminarne pogodbe z lastniki tiskarn, ter sklenil nastopiti delo v četrtek ali petek.

V čehoslovaški industriji se je pojavila kriza. Brezposelnost je neprestano naraščala. Sedaj pa so izjavile Škodove tovarne, da ustavijo popolnoma obrat od 24. do 31. tega meseca. Zopet bo brez dela nad 10.000 delavcev. Huda izguba je zadela čehoslovaško republiko s smrtjo svojega poslanika v Beogradu, Kaline, ki je imel največ zaslug, da sta sklenili Čehoslovaška in Jugoslavija gospodarsko pogodbo.

Avstrija se je z zunanjim posojilom toliko opomogla, da računa na stabilizacijo krone. Uspeh se pozna v tem, da cene živilom in blagu splošno padajo.

Madžarski fašisti, ki jim je silno zrastle greben, so ustanovili v Budimpešti madžarsko fašistovsko ligo in si nadeli ime »Hungaristic«. Ustanovna skupščina je bila tajna in novinarji k njej niso imeli pristopa.

Vrsto atentatov na politične osebnosti je dopolnil nov slučaj. Neki akademski slikar je ustrelil novega predsednika dr. Narutowicza. Nova poljska vlada je jela zelo odločno nastopati. Ministrski predsednik je postal šef generalnega štaba, Sikorski. Novega predsednika bodo volili v sredo dne 20. t. m.

Rusijo zastopa na Lozanski konferenci zopet Čičerin. Zanimiv je bil prizor, ko sta trčila drug v drugega demonični Čičerin in pa lokavi Lord Curzon, ki je skušal Ruse odvrniti od obštrukcije. Kakor vedno in povsod nastopa ruska delegacija zelo samozavestno in odločno. Ruska delegacija je predložila konferenci pravilnik za plovbo po morskih ožinah in po Marmorskem morju, kar je za Rusijo, ki stavlja visoke zahteve, zelo pereče vprašanje.

Kronična kriza naše vlade se je končala s tem, da se je Pašiču njegovo manevriranje posrečilo in da mu je kralj poveril mandat za sestavo nove vlade. Pašič je sestavil kabinet iz sedmih radikalcev in je prepustil dve listnici, eno Hrvatcu dr. Supilu, drugo Slovincu, znanemu »radikalcu« dr. Župančiču, ki pa sta oba vele srbskega mišljenja. V parlamentarnih krogih ju šaljivo imenujejo »ministra za kolonije«. Demokraci niso pričakovali, da jim bo Pašič tako izpodmaknil tla, zato bodo imeli slabe božične praznike.

Na splošni pritisk se sestane narodna skupščina v četrtek dne 21. t. m. popoldne. Seja bo le formalnega značaja. Nato bo zasedanje odgodeno, ker se prično božične počitnice, ki jih bodo ministri in poslanci porabili za volilno agitacijo. Pri novih volitvah bo število mandatov precej zmanjšano.

Izprememba v vladi je imela za posledico izpremembo v upravi. Med drugimi je izvajal posledice demokratiški pokrajinski namestnik za Hrvaško Demetrovič in odstopil. Ljubljanski pokrajinski namestnik cesar Janez pa kokotira z radikalcem in se drži svojega mesta kot klop.

Odstopil je tudi pomočnik prejšnjega finančnega ministra Plaušič. Novi finančni minister dr. Stojadinovič je že pojasnil svoj program. Izjavil je, da bo delal za svobodno trgovino in ojačenje izvoza. Obetajo se nam torej prav lepi časi. Vsekakor za božične praznike prav »lepa« tolažba.

V imenu Strok. komisije (P. odb. GDSJ.).
Izdajatelj: France Svetek.
Odgovorni urednik:
Ivo Meznarič.

Konsumno društvo za Slovenijo

Poštni predal št. 13.
Telefon Interurban št. 178.

Ljubljana.

Poštni ček. rač. št. 10.532.
Brz. nasl. »Kodes« Ljubljana.

HRANILNI ODDELEK

naznanja, da je s 1. novembrom 1922

zvišal obresti in sicer

za navadne hranilne vloge na . . 6%

za vloge proti četrtletni odpovedi na 6½%

za vloge proti polletni odpovedi na 7%

Hranilne vloge sprejemajo in izplačujejo vse prodajalne naše zadruge!
!! Vlagajte vse svoje prihranke v lastno hranilnico !!